

Література

1. *Aizenman J.* The Impossible Trinity — from the Policy Trilemma to the Policy Quadrilemma / J. Aizenman. — University of California, Stan Cruz and the NBER. — 2011. — March. — 20 p.
2. *Aizenman J.* The High Demand for International Reserves in the Far East: What's Going On? / J. Aizenman J. and N. Marion // Journal of the Japanese and International Economies. — 2003. — № 17. — P. 370—400.
3. *Aizenman J.* International reserves: precautionary versus mercantilist views, theory and evidence / J. Aizenman and J. Lee // Open Economies Review. — 2007. — № 18. — P. 191—214.
4. *Calvo G.A.* Fear of Floating / G. A. Calvo and C. M. Reinhart // Quarterly Journal of Economics. — 2002. — № 117. — P. 379—408.
5. *Calvo G.A.* Monetary Policy Challenges in Emerging Markets: Sudden Stop, Liability Dollarization, and Lender of Last Resort / G.A. Calvo // NBER Working Papers. — 2006. — № 12788.
6. *Lin J.Y.* Reform of the International Monetary System. A Jagged History and Uncertain Prospects / J.Y. Lin, Sh. Fardoust, D. Rosenblatt [Електронний ресурс] // World Bank Working Papers. Policy Research Working Paper. — 2012. — № 6070. — Режим доступу: <http://www-wds.worldbank.org/external/default>
7. *Obstfeld M.* Monetary Sovereignty, Exchange Rates, and Capital Controls: The Trilemma in the Interwar Period / M. Obstfeld, J.C. Shambaugh, and A.M. Taylor // IMF Staff Papers. — 2004. — № 51. — P. 75—108.
8. *Frankel, J.A.* No Single Currency Regime is Right for All Countries or at All Times / J.A. Frankel // Essays in International Finance. — 1999. — № 215. — 34 p.

Статтю подано до редакції 12.10.2012 р.

УДК 336:330.322

О. М. Юркевич, канд. екон. наук,
доцент кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОЦІНКА РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

АННОТАЦІЯ. У статті розглянуто питання визначення економічного змісту поняття інвестиційна безпека та проаналізовано рівень інвестиційної безпеки України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиційна безпека, рівень інвестиційної безпеки, прямі іноземні інвестиції, національні інтереси.

АННОТАЦИЯ. В статье рассмотрено вопросы определения экономического содержания понятия инвестиционная безопасность и проанализировано уровень инвестиционной безопасности.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инвестиционная безопасность, уровень инвестиционной безопасности, прямые иностранные инвестиции, национальные интересы.

Постановка проблеми. Важливість і необхідність визначення та забезпечення належного рівня інвестиційної безпеки країни полягають у можливості запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам національним інтересам, які ви-

никають в інвестиційній сфері. Як відомо, Україна є достатньо відкритою економікою (обсяг зовнішнього боргу станом на кінець 2011 р. досяг 126236 млн дол. США, у обсязі боргу частка недержавного сектору становила 74 %, більша частина — це запозичення комерційних банків) [10]. Це підтверджують і показники платіжного балансу України. І як наслідок підвищуються ризики негативно-го впливу зовнішніх факторів на безпеку країни. Тому за формування інвестиційної політики постає важливе завдання ідентифікації можливих загроз, виявлення причин їхньої появи та визначення можливостей і способів протидії їм.

Аналіз останніх публікацій. Питання щодо інвестиційної безпеки останнім часом досить активно досліджуються вітчизняними ученими. Особливі здобутків у цьому напрямку мають Кириленко В. І., Мошенский С. З., Сухоруков А. І., які ґрунтовно дослідили поняття інвестиційної безпеки держави в системі економічної безпеки, та можливості запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам національним інтересам, які виникають в інвестиційній сфері.

Метою статті є аналіз рівня інвестиційної безпеки країни на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інвестиційна безпека займає визначальне місце в економічній безпеці країни, а забезпечення економічної безпеки і реалізація національних інтересів мають бути прерогативою національних інтересів. Реалізація інвестиційних можливостей, нарощення обсягів інвестування та раціональне використання інвестованих коштів — одні з найважливіших завдань в Україні [6].

Інвестиційна безпека є складовою частиною економічної безпеки і впливає на національну. Для того, щоб визначити, що ж таке інвестиційна безпека та яким чином вона забезпечується, необхідно почати з дослідження понять «безпека», «економічна безпека» та «національна безпека».

Слово «безпека» походить від грецького «володіти ситуацією». У словнику В. Даля термін «безпека» означає «... відсутність небезпеки, схоронність, надійність» [9].

Фахівці Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова трактують економічну безпеку як «наявність у державі достатніх можливостей для забезпечення репродукції виробничого потенціалу в промисловості, сільському господарстві та в усіх сферах докладання соціально корисної праці..., а також для забезпечення стабільності суспільного ладу, суверенності держави» [7].

Щодо визначення економічної безпеки, то методологічно це поняття виводиться вченими з поняття «національна безпека». Відповідно до Закону України «Про основи національної безпеки України» (2003 р.), національна безпека розглядається як «захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, нейтралізація реальних і потенційних загроз національним інтересам і запобігання їм» [8, ст. 1].

Таким чином, економічну безпеку необхідно розглядати як базову складову національної безпеки, її фундамент і матеріальну основу і, разом з тим, як взаємопов'язану систему певних рівнів. Це означає, що стан національної безпеки держави залежить від життєздатності економіки, її ефективності, мобільності, конкурентоспроможності. Забезпечення економічної безпеки є одним із найважливіших завдань держави. Нагадаємо, що в Конституції України чітко зазна-

чено, що забезпечення економічної безпеки є найважливішою функцією держави і справою всього українського народу [3, ст. 17].

Обґрунтованим є трактування поняття економічної безпеки з точки зору системного підходу, висвітленого у праці О. Власюка. Згідно до неї економічну безпеку можна представити як систему, яка забезпечує стійкість економіки від негативних зовнішніх і внутрішніх дій і сприяє її поступальному розвитку [1, с. 86].

Виходячи із даного визначення та притримуючись принципу системності, слід зазначити, що інвестиційна безпека є структурним елементом економічної безпеки, і, в свою чергу, може розглядатися відокремлено як підсистема.

Проведений аналіз теоретичних підходів до визначення категорії «інвестиційна безпека» дає підстави стверджувати про наявні відмінності у поглядах науковців (табл. 1).

Таблиця 1

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА»

№ з/п	Автор	Зміст категорії
1	Методика розрахунку рівня економічної безпеки	Інвестиційна безпека — це такий рівень національних та іноземних інвестицій (за умови оптимального їх співвідношення), який здатен забезпечити довгострокову позитивну економічну динаміку при належному рівні фінансування науково-технічної сфери, створення інноваційної інфраструктури та адекватних інноваційних механізмів
2	В.І. Кириленко	Інвестиційна складова економічної безпеки — сукупність нормативно-правових, соціальних і екологічних умов, що визначають тип і динаміку відтворювального процесу, котрі забезпечують надійність відшкодування та ефективність вкладеного капіталу. Інвестиційна безпека держави — спроможність підтримувати виробничі нагромадження і вкладення капіталу на рівні, що забезпечують необхідні темпи розширеного відтворення, реструктуризацію і технологічне переозброєння економіки
3	М.І. Крупка	Інвестиційна безпека передбачає забезпечення такого рівня інвестицій, які (за обсягом і структурою) відповідають поточним потребам економіки
4	Національний інститут проблем міжнародної безпеки при Раді національної безпеки та оборони України	Під інвестиційною безпекою слід розуміти такий рівень інвестування економіки, який забезпечував би її розширене відтворення, реструктуризацію та технологічне переозброєння
5	Мошенський С.З.	Інвестиційна складова економічної безпеки — це особлива підсистема економічної безпеки, що створює передумови для найкращого використання соціально-економічних відносин у розвитку і науково-технічному відновленні продуктивних сил суспільства через активну інвестиційну діяльність

З наявних визначень можна виділити два основних підходи до тлумачення поняття «інвестиційна безпека». Перший підхід визначає інвестиційну безпеку

через рівень інвестицій, другий ґрунтується на спроможності забезпечити певний рівень інвестицій або здатності створити передумови активної інвестиційної діяльності. Спільним у всіх визначеннях є окреслення національних інтересів, які можуть досягатись через інвестування. Узагальнюючи наведені трактування можна констатувати, що основними національними інтересами у сфері інвестування є забезпечення розширеного відтворення та модернізація національної економіки. Їх забезпечення, у свою чергу, слугуватиме досягненню таких національних інтересів держави як підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та рівня життя населення.

Здійснений вище аналіз дозволяє визначити інвестиційну безпеку як — захищеність інтересів у сфері інвестування (зростання виробництва, підвищення його технічного та технологічного рівня, недопущення морального і фізичного зносу основних засобів), яка забезпечується створенням належних умов для формування інвестиційних ресурсів та їх ефективним використанням.

Важливо для формування інвестиційної політики визначити рівень інвестиційної безпеки. На сьогодні існують офіційні показники рівня інвестиційної безпеки України — індикатори та порогові значення індикаторів, які передбачає «Методика розрахунку рівня економічної безпеки України», затверджена Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 р. № 60 [5]. В Методиці визначено індикатори інвестиційної безпеки країни, що свідчать про рівень інвестування у вітчизняну економіку. Такими індикаторами є відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП, (порогове значення — не менше 25 %), відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до ВВП (порогове значення — не менше 5—10 %), частка ПІІ у загальному обсязі інвестицій (порогове значення — не менше від 20 до 30 %). Аналіз даних показників, наведений у табл. 2, свідчить про незадовільний рівень інвестиційної безпеки України, який з кожним роком погіршується.

Таблиця 2

ІНДИКАТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 2006—2010 рр.

Показник	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
ВВП, млрд грн	544153	720731	948056	913345	1094607
Обсяг інвестицій в основний капітал, % до ВВП	125253,7	1884862	233081	151776,8	150667,0
Обсяг інвестицій, % до ВВП	23	26,2	24,6	16,6	13,8
<i>порогове значення індикатора не менше 25 %</i>					
Обсяг ПІІ, млн дол.	21607,3	29542,7	35616,4	40053,0	44806,0
Приріст ПІІ за рік, млн дол. США	4717,3	7935,4	6073,7	4436,6	4753,0
Середньорічний курс валют	5,05	5,05	6,35	7,79	
Приріст ПІІ, % до ВВП	4,4	5,6	4,1	3,8	
<i>порогове значення індикатора 5-10 %</i>					

*Джерело: Аналітичний огляд ринку облігацій України у 2010 році — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bonds_review_2010.pdf; Аналітичний огляд фондового ринку України за 2010 рік — [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/Fund_market_review.pdf; Основні показники економічного розвитку. [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.

Одним з найважливіших показників, що характеризує ступінь розвитку країни, є відношення обсягу інвестицій в основний капітал до ВВП. Протягом аналізованого періоду даний показник мав «безпечне» значення лише у 2007 році — 26,2 % і має тенденцію до зменшення, що свідчить про недостатність інвестицій в основний капітал і неспроможність забезпечити необхідну матеріально-технічну базу для потреб економіки. Щодо ПІІ слід зазначити, що хоча їх обсяг збільшується протягом 2006—2010 рр., приріст ПІІ до ВВП з кожним роком зменшується і сягає небезпечного рівня, оскільки ВВП зростає більш швидкими темпами.

Такий низький рівень інвестиційної безпеки пояснюється відсутністю широко кола об'єктів інвестування та недосконалістю механізмів інвестування, а також відсутністю розвинутого інвестиційного ринку. Це проявляється, у свою чергу, недосконалістю ринку цінних паперів, який характеризується низьким рівнем капіталізації, ліквідності та прозорості; відсутністю достатньої кількості фінансових інструментів у вільному обігу, які є основним об'єктом інвестицій індивідуальних інвесторів; наявністю невирішених питань щодо захисту прав інвесторів; недовірою населення до фінансових інститутів та органів державної влади; відсутністю стратегії залучення прямих іноземних інвестицій. Усі перелічені проблеми формують несприятливий інвестиційний клімат і перешкоджають притоку зовнішніх і активізації внутрішніх інвестицій, що ускладнює підтримання належного рівня інвестиційної безпеки.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, рівень інвестицій, здатний забезпечити розширене відтворення основних фондів, визначає рівень інвестиційної безпеки. Проведений аналіз довів, що інвестиційна безпека України перебуває на досить низькому рівні, оскільки інвестиційні потоки настільки незначні, що не можуть забезпечити сталого економічного зростання країни, не відбувається відновлення основних засобів, модернізація економіки та її структурна перебудова. Інвестиційний клімат з ряду описаних причин є незадовільним і не забезпечує умов для притоку інвестицій у важливі для розвитку країни напрямки. Тому важливо усвідомлювати наслідки погіршення рівня інвестиційної безпеки і вживати заходів щодо його оптимізації.

Література

1. *Власюк О.С.* Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С. Власюк ; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. — К., 2008. — 48 с.
2. *Кириленко В.І.* Інвестиційна складова економічної безпеки: Монографія. — К.: КНЕУ, 2005. — 232 с.
3. Конституція України. — К., 1996.
4. *Крупка М.І.* Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України. — Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. — 608 с.
5. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
6. *Мошенський С.З.* Інвестиційна безпека в системі економічної безпеки держави: поняття, категорії, сутність / С.З. Мошенський // Наука молода. — № 10. — 2008.
7. *Мошенський С.З.* Фондовий ринок та інституційне інвестування в Україні: вплив на інвестиційну безпеку держави: монографія / С.З. Мошенський. — Житомир : ЖДТУ, 2008. — 432 с.

8. Про основи національної безпеки України Закон України від 19 червня 2003 року № 964 — IV / Відомості Верховної Ради України (ВВР) — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=964-15>

9. Словник В. Даля. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.vidahl.agava.ru>

10.¹ Статистичні матеріали офіційного сайту Національного банку України / [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58128.

Статтю подано до редакції 9.10.2012 р.

УДК 339.9:[338.488.1:629.33]

Е. Е. Юрченко, аспірантка
Харьковского национального университета
имени В. Н. Каразина

АВТОМОБИЛЬНЫЙ ТРАНСПОРТ В ТУРИЗМЕ: ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ

АННОТАЦИЯ. Статья посвящена выявлению особенностей использования автомобильного транспорта в международном туризме на современном этапе. Показано значение автомобильного транспорта в развитии туризма. Определена структура автомобильного туризма и охарактеризованы его составляющие. Доказана необходимость использования мирового опыта развития автомобильного туризма в Украине.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: туризм, автомобильный транспорт, автобусные путешествия, путешествия на личном транспорте туристов, прокат автомобилей.

АННОТАЦІЯ. Стаття присвячена виявленню особливостей використання автомобільного транспорту в міжнародному туризмі на сучасному етапі. Показано значення автомобільного транспорту в розвитку туризму. Визначено структуру автомобільного туризму й охарактеризовані його складові. Доведена необхідність використання світового досвіду розвитку автомобільного туризму в Україні.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: туризм, автомобільний транспорт, автобусні подорожі, подорожі на особистому транспорті туристів, прокат автомобілів.

ANNOTATION. The article is devoted to revealing of features of motor transport usage in international tourism at modern stage. The significance of motor transport in tourism development is shown. The structure of motor transport is defined and its components are described. The necessity of using of motor transport development world experience in Ukraine is proven.

KEYWORDS: tourism, motor transport, bus trips, individual transport trips, car rental.

Постановка проблемы. Важной составляющей обслуживания в туризме являются транспортные услуги, на которые приходится значительная часть стоимости тура. Многообразие турпродуктов требует развития всех видов транспорта по перевозке путешествующих. Одним из наиболее молодых его видов является автомобильный транспорт. Организация автомобильных услуг в туризме претерпевает изменения и требует постоянного мониторинга.

Актуальность данной темы определяется тем фактом, что автомобильный транспорт все больше привлекает туристов, как отечественных, так и иностран-